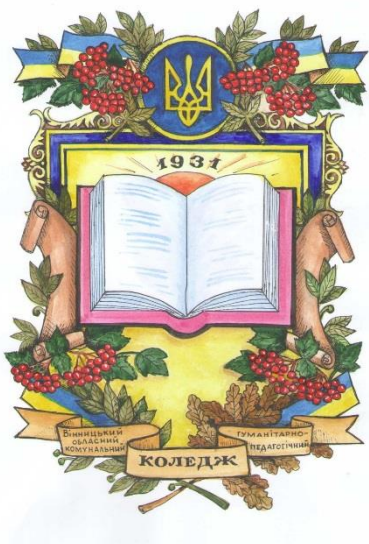

Силабус навчальної дисципліни

Платіжні системи

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Кафедра фінансово-економічних дисциплін

Рік навчання: II, Семестр: III

Дні занять: за розкладом

Консультації: згідно графіка

Кількість кредитів: 3,0

Загальний обсяг годин -90 (аудиторних – 60, самостійна робота – 30)

Підсумковий контроль: екзамен

Мова викладання: українська

Викладач: кандидат педагогічних наук Буга Оксана Іванівна

Контактна інформація: bugaoksana690@gmail.com, 097-238-05-53

Опис дисципліни

Дисципліна «Платіжні системи» є дисципліною **вибіркової** компоненти навчального плану, циклу **професійної підготовки**, яка спрямована на формування у сучасного студента високого рівня економічної обізнаності, яка базується на ретельному знанні основних нормативно-правових актів, що регулюють платіжну систему в Україні; механізм платіжних переказів. Навчальна дисципліна «Платіжні системи» розглядає умови функціонування чинних стандартів платіжних систем провідних країн світу та України; визначення основних учасників платіжних систем та їх функції; засвоєння методів та технологічних особливостей реалізації розрахункових операцій в платіжних системах; набуття вмінь оцінювати рівень і складність платіжної системи, зважаючи на безпеку платежів. Студенти отримують практичні навички з концептуальних положень функціонування чинних стандартів платіжних систем провідних країн світу; набутті вмінь оцінювати рівень і складність платіжних систем, зважаючи на безпеку платежів; оволодінні теоретичними знаннями щодо платіжних систем та набутті практичних навичок використання різних видів платіжних інструментів, набутті вмінь розрізняти їх особливості, а також переваги використання сучасних систем, засобів та інструментів.

Структура курсу

Годин и лек./пр.)	Тема	Результати навчання	Завдання
4/2	1. Загальна концепція платіжної системи	знати класифікацію та основні форми платіжних інструментів, їх сутність та механізм застосування. Безготівкові платіжні документи. Дебетові та кредитові перекази. Види пластикових карток за призначенням,	питання, практична робота

		функціональними і технічними характеристиками. Загальна схема класифікації платіжних систем. Основні види платіжних систем за характером здійснюваних платежів: системи міжбанківських розрахунків; внутрішньобанківські платіжні системи (ВПС); системи масових платежів. Платіжний інструмент. Види платіжних інструментів: документи на переказ; спеціальні платіжні засоби. Інструменти безготівкових розрахунків. Кредитовий переказ. Дебетовий переказ. Інструменти безготівкових розрахунків, засновані на дебетових переказах. Інструменти безготівкових розрахунків, засновані на кредитових переказах. Зміст розроблених у Базелі принципів для системно важливих платіжних систем та обов'язків Центральних банків щодо їх застосування.	
4/2	2. Учасники платіжних систем та їх функції	знати первинні користувачі платіжної системи. Розрахунки фізичних та юридичних осіб, що не є банками й одночасно виступають як суб'єкти платежів. Критерії вибору платіжних інструментів та посередників в платіжній системі первинними користувачами. Посередники в платіжній системі. Функціональні стадії процесу міжбанківського переказу. Роль у платіжній системі клірингових або розрахункових палат. Функції агента з розрахунків	питання, практична робота
4/2	3. Технологічна інфраструктура платіжних систем	знати системи розрахунків на валовій та чистій основах. Методи організації розрахунків між банками. Сутність розрахунків за принципом клірингу. Поняття та призначення автоматизованих розрахункових палат. Основні відмінності механізмів розрахунків на валовій і чистій основах. Засоби обробки та передачі інформації в платіжних системах. Основні етапи обробки інформації в електронному платіжному циклі. Апаратні засоби програмного забезпечення. Поняття системного та прикладного програмного забезпечення. Засоби передачі даних в платіжних системах. Розрахунки за допомогою банкоматів	питання, практична робота
4/2	4. Безпека платіжних систем	знати поняття конфіденційності інформації, цілісності, доступності компонентів і ресурсів системи, надійності роботи системи. Формування системи зовнішньої та внутрішньої безпеки. Сутність та формування системи захисту інформації в платіжній системі. Основні загрози безпеці та механізми захисту платіжних систем. Криптографічний захист інформації і системи розподілу ключів. Захист інформації за рахунок її криптографічного перетворення. Загальні та спеціальні криптографічні алгоритми. Основні методи розподілу ключів між учасниками платіжної системи	питання, практична робота
6/2	5. Зарубіжні платіжні системи	знати Платіжні системи США. Основи функціонування та операції системи переказу грошових коштів і цінних паперів Федеральної резервної системи (ФРС). Платіжні системи Великобританії. Основи функціонування та операції автоматизованої системи клірингових розрахунків Великобританії CHAPS. Правила роботи системи CHAPS,	питання, практична робота

		заходи контролювання міжбанківського ризику, тарифна політика банку Англії. . Порівняльний аналіз зарубіжних платіжних систем. Типові моделі систем залежно від оператора системи, виду розрахунків і кредитних механізмів. Порівняння ефективності та ризикованості системи переказу великих сум в сукупності платіжних механізмів	
6/4	6. Електронні міжбанківські розрахунки в Україні	знати історію електронних міжбанківських розрахунків в Україні. Етапи реорганізації банківської системи та міжбанківських розрахунків в Україні. Розробка системи електронних платежів (СЕП) НБУ та її поступове вдосконалення. Поняття та режим роботи шлюзових банків. Основи здійснення міжбанківських розрахунків. Схема реалізації кореспондентських відносин між банківськими установами в Україні. Основи здійснення електронних міжбанківських розрахунків	питання, практична робота
4/2	7. Система електронних платежів Національного банку України	знати завдання та функції СЕП НБУ. Мета створення, завдання, функції та операції СЕП НБУ. Перелік основних кількісних і якісних показників роботи системи, фактори, що впливають на ці показники. Передача файлів засобами електронної пошти НБУ. Процедура початку та завершення банківського дня в СЕП. Моделі обслуговування консолідованого коррахунку Розробка та впровадження розрахунків за допомогою моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку. Основи розрахунків за вісьма моделями. Інформаційна модель. Критерії вибору учасниками платіжної системи моделі обслуговування	питання, практична робота
4/4	8. Система масових електронних платежів та їх розбудова в Україні	знати виникнення пластикових карток та розвиток систем масових електронних платежів. Еволюція розвитку карткового бізнесу у світі. Поява пластикових грошей на радянському ринку. Сучасний стан розрахунків за допомогою пластикових карток в Україні. Лідери українського карткового бізнесу. Розрахунки за допомогою національної системи масових електронних платежів. Загальна структура та види карток Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП). Основні напрямки розрахунків банківськими пластиковими картками в Україні. Операції з використанням національних платіжних карток. Платіжна система УкрКарт. Склад платіжної системи УкрКарт, види пластикових карток, що застосовуються. Система обміну інформацією між учасниками платіжної системи УкрКарт. Переваги перед іншими платіжними системами	питання, практична робота

Список використаних джерел

Основна

1. Адабашев Т. К. До питання про визначення основних ознак платіжної системи / Т. К. Адабашев // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Сер.: Право. В. 2. Ч. 1. Т. 2. — Ужгород, 2012. — С. 156-160.
2. Аністратенко О. О. Деякі аспекти розвитку платіжних систем / О. О. Аністратенко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць. Т. 8. — Суми : ВВП “Мрія-1” ЛТД, УАБС, 2003. — 364 с.
3. Вовчак О. Д. Платіжні системи : навчальний посібник / О. Д. Вовчак, Г. Є. Шпаргало, Т. Я. Андрейків. — К. : Знання, 2008. — 341 с.
4. Климчук А. В. Проблеми розвитку платіжної системи України та шляхи їх вирішення / А. В. Климчук, Н. А. Стеценко // Соціум. Наука. Культура [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://intkonf.org/klimchuk-a-v-stetsenko-n-aproblemi-rozvitkuplatizhnoyi-sistemi-ukrayini-tashlyahi-yih-virishennya>.
5. Ковальчук Т.Т. Сучасні платіжні системи : [монографія] / Т. Т. Ковальчук, В. С. Лук'янов. - К.: Знання, 2010. - 190 с.
6. Пиріг С.О. Платіжні системи : навч. посіб. / С.О. Пиріг. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
7. Полтавська Є. О. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Платіжні системи» для студентів усіх форм навчання. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2006. – 128 с.
8. Спіндлер Дж. Э., Саммерс Б. Д. Центральный банк и платёжная система / Дж. Эндрю Спіндлер, Брюс Д. Саммерс // Платёжная система: структура, управление и контроль МВФ. — Вашингтон. — 1994. — 280 с.
9. Чайковський Я.І. Платіжні системи: навч. Посіб. / Я.І. Чайковський. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 210 с.
10. Ющишина Л. О. Електронні платіжні системи у міжнародній практиці та їх застосування в Україні [Текст] / Л. О. Ющишина, С. М. Сало // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси, 2012. т. Вип. 9 (3). — 508-513 с.

Додаткова

11. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 5, 6. — Ст. 30.
12. Закон України “Про електронний цифровий підпис” від 22.05.03 № 852-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 3. — 276 с. 22 236. Закон України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом” від 28.11.02 № 249-1V// Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 1. — С. 2.
13. Закон України “Про захист інформації в автоматизованих системах” від 05.07.94 № 80/94 // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 31. — С. 286.
14. Закон України “Про Національний банк України” від 20.05.99 № 679-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 29. — Ст. 238.
15. Закон України “Про обіг векселів в Україні” від 05.04.01 № 2373-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 24.
16. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [Електронний ресурс]: Закон України: від 05.04.2001 № 2346-III зі змінами та доповненнями. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.
17. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами в банках України: Затв. Постановою Правління НБУ від 03 10.05 № 358.
18. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Затв. Постановою Правління НБУ від 21.01.04 № 22.
19. Інструкція про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті: Затв. Постановою Правління НБУ від 16.08.06 № 320.

20. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах: Затв. Постановою Правління НБУ від 12.11.03 № 492.

21. Концепція Національного банку України створення системи електронного грошового обігу // www.rada.gov.ua.

22. Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України: Затв. Постановою Правління НБУ від 16.12.02 № 508.

23. Правила бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток у банках України: Затв. Постановою Правління НБУ від 16.12.02 № 508.

24. Правила Національної системи масових електронних платежів: Затв. Постановою Правління НБУ від 10.12.04 № 620. 17. Правила організації захисту електронних банківських документів Національного банку України: Затв. Постановою Правління НБУ від 10.06.99 № 280 // www.rada.gov.ua.

Інтернет-ресурси

1. Офіційний сайт Національного Банку України. URL: www.bank.gov.ua
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>
6. Офіційний сайт Простобанк Консалтинг. URL: <http://ua.prostobank.ua>
7. Офіційний сайт Українського агентства фінансового розвитку. URL: <http://www.ufin.com.ua>
8. Офіційний сайт Міжнародного центру перспективних досліджень. URL: <http://www.icps.kiev.ua>
9. Офіційний сайт Інституту економіки і прогнозування НАН України. URL: <http://www.ief.org.ua>
10. BitNovosti. URL: <https://bitnovosti.com/category/finansy/>
11. <https://www.fin.do/uk/blog>

Політика оцінювання

Робота на лекційних заняттях (присутність, ведення конспекту, участь в усному опитуванні) не оцінюється. Робота на практичних заняттях (усне опитування, тестування, розв'язування ситуаційних завдань, участь у навчальній дискусії, доповідь з презентацією) максимальна оцінка 5 балів. Модульна контрольна робота максимальна оцінка 10 балів. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (на 1 бал). Передача модульних контрольних робіт відбувається із дозволу декана факультету за наявності поважних причин.

Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані. Списування під час модульних контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (освітня платформа «Google Classroom»). За об'єктивних причин (наприклад, хвороба), навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем та деканом факультету.

У третьому семестрі передбачено два змістових модуля. За перший модуль студент може набрати максимально **40 балів**, за другий – **30 балів**, на екзамені – **30 балів** (разом за семестр – **100 балів**). Мінімальний допусковий бал – **35**.

Поточне тестування та самостійна робота											Екзамен	
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	Мкр 1	T7	T8	T9	T10		Мкр 2
5	5	5	5	5	5	10	5	5	5	5		10
40						30					30	
100												

Оцінювання

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	
D	65-74	задовільно
E	60-64	задовільно
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом